

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XLIV (38)

Štev. (No.) 32

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

15. avgusta 1985

Kriza v SFRJ

CENE

Do aprila 1985 je bila inflacijska stopnja 85% na leto. V maju so cene skočile samo za 4%, prvi znak stabilizacije, a se je vse podrlo v juliju. Dne 18. julija so se cene strahotno dvignile: moka za 48%, kruh 35%, sladkor 35%, jedilno olje 41%, električna za 20% itd. Za konec julija pričakujejo uradno potrdilo, da je letna inflacija dosegla za Evropo strahotno stopnjo 100%.

ZUNANJI DOLG

Namesto, da bi se po vseh žrtvah ljudstva zadnjih pet let, ko se je realni osebni dohodek znižal za najmanj eno tretjino, dolg polagoma zmanjšal, se celo večja. SFRJ je sicer plačala obresti, ne pa glavnice. K temu pa moramo prišteti še nova posojila. Prihiv deviz, ki je 1984 kazal dober napredek predvsem zaradi povečanega izvoza na zapad, bo letos dokaj manjši, ker se je izvoz letos zaenkrat zmanjšal za 12%, uvoz pa povečal za 6%. Turizem bo številčno letos beležil rekord, ves Jadran je trenutno poln, vendar glede deviz ne bo nič kaj večji dotok od lanskega. Privatniki, predvsem pa uslužbenci podjetij in podjetja sama pridejo v borbi za malo večje dohodke do precejšnjega dela deviz. Da bi prihranili devize, skušajo sedaj čimveč prodati Sovjetom. Sovjeti so namreč v celoti prevzeli oskrbo SFRJ z nafto, plinom in kakovostnim premogom za jekleno industrijo. Sovjeti prevzemajo od SFRJ v glavnem blago široke uporabe, ki bi jo lahko kupili tudi drugod. Odvisnost od SZ postaja polagoma tako važna, kot je bila pred i. 1948, kar po znanih skušnjah lahko postane silno nevarno. Političnemu pritisku SZ se bi sedaj komaj dalo izogniti, izigravanje Zapada proti Vzhodu ne vžiga več!

STABILIZACIJA

Ker partija čuti, da je ekonomsko

stanje tako nevarno, da lahko povzroči preko noči silne nereda, poskušajo zvišati osebne dohodke, da vsaj deloma pokrijejo inflacijo. To zopet postavi v nevarnost podjetja, ki teh stroškov ne pokrijejo s povečano produkcijo. Občne poskušajo najrevnejšim preskrbeti doklade za povišane cene stanovanjem, ker pa denarja nimajo, skušajo sredstva dobiti od davkoplačevalcev, to je zopet podjetij. Kako slabo stoji družbeni sektor, je pred kratkim povedal V. Klemenčič, minister financ: celotno aktiva OUR (državna podjetja) znašajo 27 milijard dolarjev, celotna pasiva pa 48,7 milijard!!

Ko je vedno težje priti do kapitala, ko ni več UNRE, možnosti zaplembe industrialcem, trgovcem in posestnikom, ko so gozdovi praktično nacionalizirani in do skrajne mere posekani, iščejo druga pota do deviz. Že leto in več se bavijo z idejo, kako bi prišli do deviznih prihrankov izseljencev, ki jih cenijo od 12 do 50 milijard dolarjev. Ker partijska oblast ne sega do nemških bank, je komaj kaj upanja; izseljenci namreč že nekaj let poskušajo rešiti še tisto, kar so vložili na devizne račune. So povsem podobni zapadnim bankam, ki skušajo rešiti stara posojila, glede novih so pa povsem gluhi. Malo olajšanje za letos bo že v povprečno 2% nižji obrestni meri za dolarske dolgove.

PREDLAGANE REŠITVE

G. L. MADZAR, beograjski ekonomist: V sistemu, v katerem je politična moč ekstremno koncentrirana, vključno gospodarstvo, kjer glas politike preglasa vse, celo glas znanosti, je težko sprejemati racionalne odločitve. — Rigorozno omejevanje vsake iniciative v privatnem sektorju in bojazen pred „bogatenjem“ je po mojem velika ideološka zaslepljenost, zaradi katere več kot

milijon sposobnih ljudi „gradi“ tujo, namesto svoje domovine. — Naša politika „ve“ tudi brez znanosti, kaj je dobro za družbo. Zato ne preseneča, da smo 40 let po revoluciji to, kar smo bili pred vojno: del nezavitega, stagnirajočega zaledja Evrope. (10. maja; Nin)

IVAN SIFTER: Borba; 11.-12. maja: Zapadli smo v ideološko in politično krizo, ki smo jo spreminili v ekonomsko. Ta ekonomska kriza pa se spet vrača tja, kamor tudi spada — postaja politična. Nikakor ne povemo, kakšen socializem želimo graditi. Če je ta naš socializem družba siromakov, se mu bom že jutri odrekel. Nisem se boril za tako družbo. Družba bogatih je tista, ki ima na delavca bruto nacionalni dohodek 12 do 15 tisoč dolarjev. Te bogate družbe pa se ne da graditi, če se ljudem krati svoboda do dela, svoboda do pobude in če tisti, ki gospodarijo, niso stimulirani in motivirani za delo. — Mi pa razpravljamo o socialnih razlikah. Kot da smo v krizi zaradi bogastva in ne zaradi revščine. Višina plačila, ustvarjena s poštenim delom, ne bi smela biti omejena.

UBOGI DELAVCI

Ko danes vsa Slovenija živi slabo (saj tudi komunisti v splošni krizi ne morejo niti približno uživati primerne standarda) ni dvoma, da so najbolj tragično prizadeti delavci. Sedaj je že tako daleč, da družina tudi od dveh delavskih plač (mož in žena) komaj rine. Pristaniškim delavcem v Kopru so zvišali plačo za 20% v juniju letos. Ker pa so plačani samo od efektivnega dela, so dobili samo pol mesečne plače, ker je bila luka 14 dni brez ladij. Tomos v Kopru je v stalni krizi, dohodki so povprečno manj od 40 tisoč ND. Ker pa je manj dela zaradi slabe prodaje, se še ti minimalni dohodki manjšajo. Delavstvo je šlo v Lukji in pri Tomosu v štrajk. Na štrajku pa so zdržali samo 4 ure, komaj zadostil, da bi se kaj premaknilo.

dr. Peter Urbanc

Sedem mitov

Na sedmih mitih sloni vsa slava Tita, prav; Nora Beloff v svoji knjigi *Tito's flawed legacy* — Titova skvarjena dediščina, ki je pred kratkim izšla v Angliji. Kot smo pred meseci poročali, so pisateljico izgnali oktobra lani iz Beograda in njenim prijateljem v Jugoslaviji delali sitnosti.

Pisateljica ima realen pogled na jugoslovanski komunizem, partijo in Tita. Na primer, naštejmo tistih sedem mitov: Da je bil Tito navdušen patriot, da so se Jugoslavi sami osvobodili Nemcev, da so partizani bistveno prispevali k zavezniški vojni strategiji, da je Titov prelom s Stalinom popolnoma spremenil jugoslovanski komunizem, da je „neuvrščenost“ resnična nevtiralnost, da je Tito dosegel pravo bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in da je uvedel nov in uspešen ekonomski sistem „samoupravljanja“. Vse to je napak!

Popolnoma jasno piše pisateljica, da Titu ni šlo v prvi vrsti za osvoboditev izpod okupatorjev, ampak za prevzem oblasti v civilni vojski in da je zahodne zavezničke imel za svoje sovražnike.

Tudi njegova „neuvrščenost“ po vojni je v nekem ozirju slabša kot prejšnji njegov stalinizem, saj zdaj

lahko kritizira zahod z dozdevnega nevtiralnega stališča. In zahodnjaki še vedno krmijo njegove ambicije z radodarno roko, katero neprestano grize. Tudi v notranji politiki njegovega sistema ne gre, vse je le improvizacija!

Mnenje Nore Beloff je, da vsa politika Zahoda, ko podpira Tita in Jugoslavijo, ni dosegla ničesar niti za Jugoslavijo niti za Zahod. V Jugoslaviji še vedno vlada brezpravje in ena stranka ter ne dopušča privatne podjetnosti.

Tudi so v knjigi dobro nakazani problemi, s katerimi se mora spoprijeti vsak, ki piše po svoji vesti, ne po partijskem kopitu.

Ocenjevalci knjige v angleških časopisih so mnenja, da je bila knjiga potrebna, da se večinsko mnenje angleške publike zave svojega iluzornega mišljenja, da obstaja razlika med „dobrimi“ in „slabimi“ komunisti.

Zanimivo bi bilo dobiti knjigo in objaviti kaka poglavja, kajti iz ocen in poročil je videti, da je pisateljica dobro poučena o razvoju titozizma in o dejanskem stanju in se ne da zapeljati komunistični propagandi in zahodnjaški kratkovidnosti.

TDml

Emigracije v Argentini

Vele mesto Buenos Aires s svojim evropskim obrazom ob vlažni južnoameriški obali je že vrsto let eno izmed svetovnih središč kulturnih prireditelj in znanstvenih kongresov. Na teh srečanjih sodelujejo kulturniki in znanstveniki iz „starega“ in „novega“ kontinenta. Tako smo lahko prejšnji teden prisostvovali simpoziju, ki ga je organiziral Latinoameriški center za študij emigracij. Integracija in kulturna identiteta emigrantov je bila osrednja tema teh študijskih srečanj. Pri pripravi zanimivih prispevkov so sodelovale razne argentinske in italijanske univerze, muzej Roca, italijanske in brazilske ustanove ter seveda rimsko središče za študij emigracije.

Brazilski poslanik v Argentini in Luigi Favero, ta zadnji kot direktor CELMA (Centro de Estudios Migratorios Latinoamericanos), sta otvorila ta zahteven in zanimiv shod znanstvenikov.

Italijansko emigracijo so primerno predstavljali profesorji z različnih italijanskih univerz. Ne pozabimo, da je v Argentini italijanski priseljenjski prtok najštevilnejši. Kljub temu pa ima CELMA odkrito željo in namen, da bi privabila k sodelovanju na raznih kulturnih forumih pri znanstvenih razpravah in tiskanih prispevkih vse ostale narodne emigracijske skupnosti v Argentini. Kot prvi korak so pričeli z izdajo štirimesečne revije posvečene emigraciji, v kateri se obravnavajo teme iz demografskega, zgodovinskega, antropološkega, gospodarskega, legalnega, sociološkega in pastoralnega vidika.

Če se povrtno k obširnemu in zanimivemu programu tega simpozija, ki se je razvijal od 5. do 7. avgusta, naj bi omenili, da je bil prvi dopoldan posvečen argentinski emigracijski politiki v preteklosti, začeni pri gledanjih, ki jih je skušal uveljaviti Sarmiento — kot pisatelj in politik. Sledila je analiza povezave argentinskih vzgojnih programov in integracije tujcev v Argentini, saj je tuji element iz Evrope polagoma prevzemal vodilne vloge proti bivšim argentinskim aristokratskim krogom.

Prvi popoldanski program je bil posvečen tematiki o emigraciji in političnem sodelovanju tujcev. Pri tem družbenem procesu so odigrale važno vlogo italijanski priseljenjski tokovi s svojo ideološko oznako (liberalci, anarhisti, demokrati, socialisti, fašisti itd.). Zaključno predavanje prve

ga dne je bilo posvečeno predstavi socialnega in kulturnega profila francoske emigracije v Argentini od leta 1860 do 1914.

Referata z dne 6. avgusta je koordiniral Gianfausto Rosoli, predstavnik rimskega centra za študij emigracije. Povezoval je referate in vodil debato v sklopu tematike „Emigracija in socialne strukture. Vloga etničnih ustanov“. Zaključno predavanje s tega dne je bil referat dr. Jožeta Velikonje, ki je profesor na Washingtonski univerzi v Seattlu. Pod temo Slovenske emigrantske skupnosti v velikem Buenos Airesu je dr. Velikonja podal znanstveno, objektivno, točno sintetično in zanimivo podobo naše emigracije. Misli je ilustriral z grafikami in skioptičnimi slikami. Poudarjena je bila misel o buenosaireški slovenski emigraciji kot kulturnemu in političnemu središču, ki je več ali manj prisoten v svobodnem slovenskem svetu.

Povzemamo glavne predavateljeve misli.

SLOVENSKE SKUPNOSTI V VELIKEM BUENOS AIRESU

Priselitev kakih 7000 političnih beguncev v Argentino med 1. 1947 in 1949 je le neznamen prištevek k prebivalstvu Velikega Buenos Airesa in le majhno povečanje slovenskih izseljencev, ki so se že prej naselili v mestu. Demografska, socialna in kulturna sestava vseljene skupine je bolj v skladu s karakteristikami „odliva možganov“ kot pa masivna emigracija v prvih desetletjih.

Predvsem se zaradi političnih vzrokov novi emigranti niso uvrstili v obstoječo slovensko skupnost, ki je ohranila svoj center v Villa Devoto, ampak so posebej ustanovili skupnosti na obrobju Velikega Buenos Airesa, vzdolž najvažnejših komunikacijskih smeri in bolj dosegljivih predmestnih parcel. Proti 1. 1985, ko se je metropolitanska površina razširila, so te skupine in njih središča integralni del socialne in demografske buenosaireške celote. Sedem skupinskih središč (San Justo, Carapachay, San Martín, Ramos Mejía, Berazategui, Castelar in Lanús) služijo poleg kulturnega središča na Ramón Falconu za najvažnejše lokalne prireditelje, za kulturne dejavnosti in naselitvena jedra.

(Nad. na 2. str.)

HRVAŠKA

Mednarodna organizacija za človekove pravice s sedežem v Düsselu, Nemčija, je pred kratkim razposlala letak z naslovom: „Jugoslavija: vera kot vzrok za zapor“.

Na ta način IGMF obvešča evropsko javnost, da imajo jugoslovanske oblasti v zaporu več duhovnikov, katerih glavni „prekršek“ je, da so narodnostno zavedni duhovni vodje svojega ljudstva.

Med priporniki je pater Luka Prcela, rojen leta 1941, ki ga je 1983 okrožno sodišče v Splitu obsodilo na 5 let zopora in 5 let prepovedi izvrševanja duhovniškega dela. Ob hišni preiskavi je namreč policija pri njem našla samo en izvod hrvaškega emigrantskega lista „Nova Hrvatska“.

Zaprta je tudi Ivan Turudič, rojen 1. 1961 in frančiškanski novinec v samostanu Humac. Obsojen je bil na 5 let in 6 mesecev zopora v KPD Zenica, ker je policija med drugim našla pri njem razne članke časopisa Frankfurter Allgemeine Zeitung.

Pater Jozo Križič, rojen leta 1951, je bil tajnik patra Ferda Vlašiča in je bil obsojen na pet let ječe.

Pater Ferdo Vrašič pa je bil rojen leta 1920 v Hercegovini in je bil že dvakrat obsojen, prvič leta 1952 na 16 let zopora in pet let izgube državljskih pravic, drugič pa leta 1981. Okrožno sodišče v Mostarju ga je kaznovalo na podlagi člena 131 jugoslovanskega kazenskega zakonika na 8 let zopora in sicer zaradi „državi sovražne propagande, kleronacionalistične ideologije in povezave s hrvaško emigracijo“. Skupaj z Jozo Križičem je v kaznilnici Foča v Bosni.

Franjo Vidović, petindvajsetletni frančiškanski novinec v samostanu Humac v Bosni-Hercegovini, je zaprt in zaradi „sovražne propagande“ obsojen na 5 let zopora v Zenici. Ko je namreč leta 1980 policija naredila v samostanu hišno preiskavo, je med drugim tudi našla pesnitev, v kateri Vidović popisuje, kako je jugoslovanska policija umorila njegovega očeta in deda.

Pod naslovom „Izpustite slepega profesorja Cizeka“ imenovana organizacija sporoča, da je 54-letni Hrvat, prof. Vjenceslav Cizek, od leta 1972 živel v Zapadni Nemčiji, kjer je dobil azil. Leta 1977 ga je jugoslovanska tajna policija nasil-

no odvela v Jugoslavijo, kjer ga je sarajevsko okrožno sodišče obsodilo na 15 let zopora zaradi „proti-državnega delovanja“. V tem času je prof. Cizek v ječi skoro popolnoma oslepel. IGMF poziva jugoslovanske oblasti, da naj obolevlega profesorja čimprej izpustijo.

Poleg omenjenih primerov je organizacija Amnesty International objavila in dokumentirala še več primerov, ko so bili jugoslovanski državljani zaprti in obsojeni zaradi svojega političnega prepričanja. V državi sami pa se zadnje čase vedno bolj širi mnenje, da bi jugoslovanske oblasti morale spremeniti kazenski zakonik in tudi sodne postopke nujno reformirati.

Priredila Pavlina Dobovškova

Med nas je usekalo...

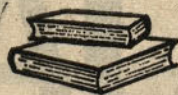
Ob 40-letnici našega begunstva

Emigrantski pevski zbor se je dejansko ustanovil že takoj po prihodu naše begunske skupine v Monigo pri Trevisu. Rodila ga je psihološka potreba glasbenega sodelovanja pri cerkvenih prireditvah v taboriščni kapeli. Iz prvih osnov se je hitro razvilo glasbeno telo, ki se je z vso vnemo lotilo sistematičnega dela za glasbeno-tehnično izpopolnitev in pravi muzikalno-umetniški izraz. Da bi se delo enotneje, načrtneje in bolj disciplinirano vodilo, zlasti pa še, da bi se zbor kot celota ohranil in gojil tisto smer, ki so ji morali slediti posamezni člani kot slovenski begunci zaradi verskega in naordnega prepričanja, se je 4. avgusta 1945 zbor formiral v Emigrantski pevski zbor „Slovenija“.

Uspeh prve pripravljane dobe se je manifestiral prvič s svetno slovensko pesmijo dne 25. avgusta 1945 v moniški avtogaraži, za to priložnost primerno prirejeni. Kmalu je sledil drugi koncert prav tam. Po preselitvi v Servigliano se je zbor še bolj izpopolnil v vsem ter je sodeloval na številnih taboriščnih prireditvah in proslavah, da ne omenimo njegovih lastnih, nad vse uspešnih koncertov „doma“ in v „tujini“. V taborišču je najprej sodeloval na akademiji poljske podčastniške šole, akademiji na čast Kristusu Kralju, žalni slovesnosti za mrtvimi Slovenci, ob obisku prevzo. nadškofa fermenskega, pri Balantičevi prireditvi in pri drugih prireditvah kot poslovitvah taborišča od zavezniškega osebja itd.

(K. S. S., 1949; str. 130)

Dr. Tine Debeljak

(228)

MED KNJIGAMI IN REVIJAMI

NASELJEVANJE SLOVENCEV PO VZHODNEM TIROLSKEM

Dr. dr. Trofenik je po daljšem času z novim letom zopet začel s svojo, po vsem svetu renomirano založbo znanstvenih del iz Vzhodne Evrope, ki jih izdaja v nemščini pod naslovom „dr. dr. Rudolf Trofenik Verlag München“, in s katerimi oskrbuje univerzitetne knjižnice vsega sveta. Poleg slavističnih balkanskih in orientalskih del posebej posveča pozornost delom, nastalim na slovenskih tleh, ali pa so jih pisali Slovenci ter spadajo v poznanje svetovnega izobraženca. Ob priložnosti njegovih življenjskih obletnic smo v našem tedniku že opozorili na pomembnost njegove založbe, kakor tudi o njegovem visokem odlikovanju, ki ga je prejel od bavarskega predsednika vlade za svoje založniško delo.

Vsako njegovo novo izdajanje, pa najsi bo še tako majhno, je za nas presenečenje. Tako je zdaj izdal 34 strani obsegajočo razpravo z naslovom *Slovani v iztočni Puistriški dolini* na Tirolskem, ki jo je napisal dr. J. C. Mitterrutzner in jo je izdal knjigarnar J. Krajec v Novem mestu leta 1880. Za nas je to izdajanje pomembno iz dveh razlogov: prvič, da je dr. dr. Rudolf Trofenik obnovil svoje založniško prizadevanje, drugič pa, da vpada delo prav letos, ko se spominjamo slovenskega taborišča v Vetrinju, ki je takoj po tragični usodnosti bilo preseljeno iz Lienza v te kraje vzhodne Tirolske. Meni malo znani avtor dr. Mitterrutzner je opisal pred sto leti naseljevanje Slovencev v Puistriški dolini in njih pokristjanjenje v 7. stoletju, kar je sicer danes že zastarelo; važno pa je, da poudarja, da sta se pred sto leti v Puistriški dolini še nahajali dve slovenski dekaniji: Lienz in Windischmatri, kjer so se Slovenci „najstanoovitnejše“ naselili v solnograški nadškofiji. Kot dokazilo slovenske naseljenosti v teh krajih mu služi tudi izvor živinske pasme krav, ki so jih gojili novo naseljeni Slovenci ter je različna od one, ki so jo redili Nemci; podaja tudi trditve, da tedanji (iz leta 1871) izvedenci trdijo, da je v treh krajih prav toliko „slovenske govedi kot bavarske“.

Kot Miklošičev učenec se je zanimal za krajevna imena, ter na de-

setih straneh podaja seznam imen, ki izhajajo iz slovenskih (Arich, Bobojaoch, Perlog in drugi). Iz svojega bivanja v taborišču v Lienzu, kamor so bili med okupacijo Gorenjske priseljeni slovenski učitelji, mi je eden od teh kazal gorski previš „Die Polizen“, pa tudi Windischmatri kaže na slovenski izvor.

Več slovenskih imen sem zasledil tudi na lieškem pokopališču (nad 20). Saj tudi vemo, da je v času Napoleonove Ilirije spadal okraj Lienz še pod ljubljansko francosko vlado.

Tako je ta knjižica lep dokument o naselitvi Slovencev na Tirolskem, kar je ohranjeno tudi še v slovenski narodni pesmi.

VAUHNKOVA „NEVIDNA FRONTA“ V SRBSKEM PREVODU

Izšla je v tiskarni srbskega časopisa „Iskra“, 8 München 90, Ohlmüllerster, 16, Rgb.

Ko je Stare leta 1965 izdal v založbi Svobodne Slovenije knjigo generalštabnega polkovnika Vladimira Vauhnikova, je bil silno ponosen, da mu je uspelo izdati ta velevažni rokopis tega največjih slovenskih profesorjev vojaških znanosti v bivši Jugoslaviji, bil pa je tudi razočaran, da med Slovenci ni našla takega odziva, kot bi zaslužila in kot je pričakoval. Nasprotno pa je delo vzbudilo veliko zanimanje doma in v tujini; doma so izdali skrajšan ponatis brez poglavja o domobrancih, pravtako pa so Nemci izdali nemški prevod, tudi brez opisa Vauhnikovega sodelovanja pri domobrancih.

Zdaj pa je iz kroga srbskega časopisa Iskra v Münchnu izšel anonimen celoten prevod v srščini, ki mu je namesto prejšnjega uvoda generala Prezlja in konzularnega uradnika dr. Frida Pogačnika napisal uvod, sedaj že tudi pokojni Vauhnikov brat dr. Miloš Vauhnik.

Poudariti moramo tudi, da je prevod tiskan v latinici. Posebno odkritje tega prevoda pa je študija dr. Miloša Vauhnikova, ki podaja zanimiv življenjski opis svoje družine in brata, še bolj pa analiziranje o vzponu Hitlerja in njegovem vojnem uspehu z vero velike večine Nemcev v končno zmago, ter o bratovih zvezah v Berlinu, kjer je dobil te sne zveze s protihitlerjevsko sku-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Gospodarske poteze in politični zapleti se izredno hitro pomešavajo v tem obdobju, ko se država nahaja sredi posebne vrste nevihte. Pred volitvami je v vladi eksplodiral škandal v Španijo pobeglih teroristov; peronisti se nahajajo v vedno večji krizi v provinci Buenos Aires; objava petrolejskih pogodb je bil nov udarec za levo krilo vlade, medtem ko se socialna kriza poglablja. Res ni položaj ravno rožnat.

ARGENTINSKI WATERGATE

Tako že nazivajo opazovalci afero, ki se je ugnedila v krogih notranjega ministrstva. Nič jasna ni zadeva, in težko je o njej dokončno izraziti mnenje. Treba bo pač počakati, da poseg sodnih oblasti postavi stvari na svoje mesto.

Dejstvo je, da so pred časom odkrili zaroto desničarske celice, in eden izmed vidnih članov te teroristične skupine, Raúl Guglielminetti, je pobegnil v Španijo. Hitro so častnikarji odkrili, da je bil omenjeni mož važen ud telesne straže bivšega vojaškega predsednika gen. Bignoneja. A stvar se ni končala tam. Izjave prič in pozneje tudi fotografije so dokazale, da je bil član telesne straže v sferah notranjega ministrstva tudi po nastopu radikalne vlade. Še več, bil je dodeljen straži gospe Peronove, ko se je ta vrnila v državo in se sestala s predsednikom Alfonsinom.

Vlada mu je zaupala baje tudi ne-

pino generalov, iz okolice šefa nemške protišpijonaže, admiralca Canarisa, ki je igral dvojno vlogo. Dr. Miloš Vauhnik govori o delu majorja Prabsta kot protihitlerjevskega zarotnika, s katerim je brat sodeloval in po katerem je bil obveščen o najnovejših izsledkih nemške vojne industrije, strateških tajnosti in politike. Tako je mogel zvedeti o nameravanem napadu na Beograd, o čemer je obvestil kneza Pavla, nova beograjska pučevska vlada pa ni znala izkoristiti teh obvestil. Prav take tesne zveze je imel Vauhnik tudi v nemškem zunanem ministertvu, zato je razumljivo, da je Hitler sam imenoval dal zapreti njega in njegove. Kljub temu Nemci ves čas niso odkrili njegovih zvez v takih potankostih, kot jih je odkril pozneje brat dr. Miloš in ki jih zdaj objavlja v tem epilogu srbskega prevoda bratove knjige.

kateri tajne posle, med katerimi nekateri opazovalci postavljajo nadzirane peronističnega Herminia Iglesiasa, ko se je ta nahajal v Evropi. Je Guglielminetti tedaj ostal v Španiji? Ni jasno. Sledi temu, da ga je španska policija prišla in postavila v zapor, argentinska vlada pa je zahtevala repatriacijo, da ga postavi pred sodišče zaradi nekaterih težkih zločinov.

Do tu je razvoj razumljiv. Presejnetilo pa je dejstvo, da je državni podtajnik notranjega ministrstva, Galván, govoril z omenjenim teroristom po telefonu. Galván trdi, da predno so ga aretirali, in da je ta telefonska zveza pripomogla, da so ga potem aretirali. Funkcionar je najprej molčal o zadevi, potem pa, verjetno na pritisk iz predsednikove pisarne, potrdil pogovor, zanikal nekatere častnikarske opise o vsebini telefonske zveze, in se končno predstavljal sodnim oblastem naj one odločijo ali je kršil ali ne dolžnosti svoje funkcije.

Celotna zadeva pa je postavila vlado, ali vsaj določene kroge notranjega ministrstva, v slabo luč, iz katere se jim bo kaj težko izmazati.

MI GREMO NAPREJ, MI STRELCI...

Problem, ki je začel v slepo ulico, pa je razmerje v peronističnih vrstah buenosaireske province. Tam je sedaj prva opozicijska stranka doživela oktobra 1983 enega svojih najhujših porazov. Krivdo so tedaj metali zlasti na osebo guvernerskega kandidata: Herminio Iglesias je bil prej in potem ena najbolj polemiziranih osebnosti v državi. Njemu osebno je uspelo obdržati v valetih vodstvo provincialnega peronizma. Pred kratkim je sklical notranje volitve, a na tak način, da je strankino razsodišče, njemu zvesto, izvrvalo dve opozicijski listi, ki sta se predstavili.

Po drugi strani pa je narodno vodstvo peronizma ukazalo intervencijo provincialne sekcije. Intervencijska komisija je ukinila sklic volitev, in skuša, da bi se razne notranje struje zedinile glede edine skupne liste za narodne volitve. Predstavniki opozicije, zlasti ekonomista Cafiero in Setti, kljub temu, da so v različnih strujah, pa vidijo sedaj priliko, da izrinejo Iglesiasa z mesta ob krmlilu provincialne peronizma.

Tak je trenutni položaj. Vse sile narodnega vodstva, pa tudi raznih

senatorskih in poslanskih skupin, so usmerjene v dosego vsaj začasnega premirja. To premirje skuša, s svoje strani, doseči tudi peronistični sindikalizem, na čigar čelu je znova Lorenzo Miguel. Rešitev je težka, kajti obnovitvene skupine v peronizmu so tako zagrizene v izvedbo notranjih volitev (po uspehu v prestolnici), da grozijo z razkolom in, če treba, nastopom dvojne peronistične liste. Tudi če končno uspe vodstvu predstaviti enotno listo, je njih uspeh že vnaprej dvomljiv. Bivši predsedniški kandidat, dr. Luder je že izjavil, da bo sprejel kandidacijo za poslansko mesto le, ako bodo nastopili zedinjeni vsi sektorji peronizma. Njegovo ime pa bi potegnilo k peronizmu številne sredinske sektorje, ki se sicer ne vedo kam obrniti.

KRIZA IN ODMEVI KRIZE

Čeprav je predsednik Alfonsín te dni zatrdil, da je „najhujše že mimo“, se mnogi zaskrbljeno ozirajo na mesec september, pa še oktober in november. O kaki reaktivaciji gospodarstva ni ne duha ne sluha, in sam minister Sourouille je izjavil, da v kratki dobi ni mogoče misliti na reaktivacijo, vsaj ne na tako, ki bi ji načelovala vlada.

Vsaj kratek oddih je vlada dočkala te dni, ko so iz Mednarodnega monetarnega fonda napovedali skorajšnjo pošiljko novih dolarskih posojil. Z druge strani, pa je vlada objavila vzorec novih petrolejskih pogodb, s katerimi skuša pritegniti v državo vsaj del tujega kapitala. Na splošno so se zainteresirani krogi izjavili pozitivno o tem vzorcu. Zadnji čas je bil tudi že za ta korak, kajti petrolejska cena vedno bolj pada, medtem ko državno podjetje YPF nima nobenih finančnih sredstev za nova vrтанja in nove prospekte črpanja.

In končno, zanimiv pojav tega časa krize. Tovarna piškotov Canale, ki je pred kratkim pogorela, je odpuščala 600 delavcev. Na zborovanju sindikata delavcev prestvalske industrije so nekateri predlagali, naj bi ves sindikat stavkal, dokler Canale ne bi sprejel nazaj odpuščenega osebja. Predlogu se je uprta večina. Delegat Terabussija se je izgovoril, da si ne upa trditi „da bi tovariši podprli stavko“. Še bolj jasna je bila delegatinja tovarne Bagley. Izjavila je, da v njeni tovarni ne bodo stavkali, ker „tovariši pazijo na svoje delo in na svoj žep“. Zborovanje je ploskalo o bema izjavama. Pač znamenje krize in dejstva, da se ljudje zavedajo, da se danes ne sme igrati s službami. Pač pa so soglasno izjavili, da bodo podprli stavko CGT prihodnjega 29. avgusta.

EMIGRACIJE V ARGENTINI

(Nad. s I. str.)

Skupnost ni toliko le sprejemnik kulturnih vezi, ki se spočenjajo v območju Slovenije in Jugoslavije, temveč služi kot središče, ki ustvarja kulturne in družbene vezi z izseljenci po svetu. Ta vloga je še bolj vidna, če gledamo mrežo širjenja raznih publikacij.

Ohranitev skupnostne zavesti in obvladanje lastnega jezika zavirata družbeno in kulturno integracijo v argentinsko družbo in omogočata naseljencem slovenskega izvora, rojenim v Argentini, da ohranjajo svoje kulturno delovanje.

Referat je vzbudil globoko zanimanje med poslušalci; sledila so razna vprašanja, katere je prekinila skopost odmerjenega časa.

Presenetljiva so bila izvajanja, ki so se vrstila zadnji dan simpozija v okviru tēm, ki so analizirale ustne in pisane vire za študij emigracije.

Italijanski ambasador v Argentini je slovesno zaključil seminar. Poudaril je vlogo emigracij pri izoblikovanju te dežele — Argentine — ter zahtevo, da ustvarijo na tukajšnjih univerzah stolice za študij priseljenec.

Seminar se je uspešno končal in verjetno prebudil med publiko in sodelavci veliko zanimanja in iniciative.

CEMLA je ustanova, ki je nastala na pobudo italijanskih krogov, vendar ima na stežaj odprta vrata za morebitno sodelovanje vseh emigrantskih skupin pri znanstvenem študiju in publikacijah. Naslov CEMLE je Necochea 330, P. S. 1158, Buenos Aires.

(Bo še)

K.-C.

TINE DUH: Iz prispevka za Visokošolski tečaj

(1)

Kakšno bodočnost hočemo?

Zakaj se slovenski narod poteguje za lastno državo?

Prvi razlog je zgodovinski: Zato, ker smo Slovenci prav ob vstopu v zgodovino že ustvarili lastno samostojno državo. Ni bila velika niti mogočna, toda bila je naša. Imenovala se je Karantanska Slovenija, direktna naslednica velike Samove slovenske državne zveze in je pozneje bila vključena (pod Otonom I. Velikim) v sklop svetega rimskega cesarstva nemškega naroda — Sacrum Imperium Romanum. Bila je vzor svobodne, demokratske države, saj so njene vladarje — kneze volili neposredno svobodni slovenski kmetje na Gosposvetskem polju.

Po svojem bivanju na sedanjem narodnem ozemlju smo Slovenci že poldrugo tisočletje star narod in smo že stoletja kulturno na isti višini z največjimi evropskimi narodi. Tudi zato imamo pravico do samostojne slovenske države.

Skozi vsa ta stoletja po naselitvi — do današnjih dni — strnjeno prebivamo na isti zemlji; naše razmerje do sosedov je vedno bilo mirno in ljubno. Vedno smo svojo zemljo samo branili pred pohlepmo močnejših sosedov. Ta naša zgodovinska karakteristika je pač dovoljno jamstvo, da bomo v samostojni slovenski državi to svojo stoletja staro politiko tudi v bodoče nadaljevali.

Dokler ne bo Slovenija samostoj-

na država, bodo njeni veliki sosedje vedno v sporih za oblast nad slovensko zemljo, ker leži na prehodu s severa na jug in z zahoda na vzhod, prav v srcu srednje Evrope. Kot samostojna država z mednarodnim priznanjem bi Slovenija bila članica Organizacije Združenih narodov. Poglavitna dolžnost te organizacije pa je ravno skrb za mir med narodi, preprečevanje kakršnegakoli nasilja močnejših nad slabotnimi, zlasti pa nad malimi narodi oz. državami.

Kot narod (celo sedanja jugoslovanska zvezna ustava za sedaj Slovencev še ne odreka samostojne slovenske narodnosti, saj jim priznava celo „nacionalno suverenost“) imamo po mednarodno-pravni teoriji in praksi iste pravice kot vsi drugi narodi na svetu, veliki ali mali, torej imamo tudi pravico do državne samostojnosti.

Po istih mednarodno-pravnih zakonih imamo pravico do lastnega, slovenskega mednarodnega zastopstva in neposredne udeležbe pri vseh mednarodnih forumih.

Do lastne slovenske države imamo pravico tudi zato, ker smo načelno nasprotni kakašnikoli obliki imperializma, kolonializma in političnih hegemonij. Znova moramo poudariti, da smo po prvi svetovni vojni, pred takozvano „osvoboditvijo“ surov germanski imperializem zamenjali s še bolj surovim in brezobzirnim jugoslovanskim oz. srbskim,

ki nas tlačijo še danes, obenem se pa sklicuje na solidarnost delovnega ljudstva Jugoslavije.

Tudi gospodarski razlogi govorijo v prid državni samostojnosti Slovenije. Ves čas svojega obstoja je jugoslovanski jug gospodarsko izžemal Slovence, ki pa so vkljub svojemu majhnemu številu prebivalstva in sorazmerno manjši gospodarski zmogljivosti dajali v belgrajske blagajne težke milijarde z žulji slovenskih delavcev pripranih gospodarskih presežkov. Iz tega moremo sklepati, da bi slovenski narod mogel živeti v izobilju, če bi ves njegov denar ostajal na slovenski zemlji, če bi vse te milijarde služile izključno le napredku Slovenije, kar bi bilo logično, pa tudi pravično.

Za mednarodno trgovino, ki brez nje danes niti največje države ne morejo živeti, ima Slovenija svoje slovensko morje s slovenskimi pristanišči in slovenskim trgovskim lajdvem, ki pa bi brez belgrajske osrednje kontrole danes moglo biti še neprimerno večje.

Politična odločitev za samostojno slovensko državo je sad dolgoletnih izkušenj življenja v skupni državi z „bratskimi“ narodi. Te izkušnje tako iz prve kot iz druge Jugoslavije pa so slovenski narod pripeljale do prepričanja, da bo vsaka Jugoslavija zdaj in vedno neživljenjska, umetna tvorba, ki za Slovence pomeni smrt njihove narodne individualnosti ter zastoj kulturnega in gospodarskega razvoja.

Odločitev za slovensko državo je utemeljena tudi v priznanju pravice do samoodločbe narodov; nekateri jugoslovanski narodi so se že pred svetovno javnostjo izrazili za

NOVICE IZ SLOVENIJE

POSTOJNA — Gasilsko društvo je praznovalo stopenetdesetletnico. Proslavili so jo s paradom, na kateri je sodelovalo 700 gasilcev iz raznih sosednih krajev.

LJUBLJANA — Delež izvoza na konvertibilne trge v prvih petih mesecih je bil 62% vsega izvoza Jugoslavije. Od teh pripada tri četrtine slovenskemu izvozu.

LJUBLJANA — Do leta 2.000 hočejo zagotoviti 600.000 ha za kmetijsko dejavnost. Ta načrt so sprejeli za namenom, da zavarujejo prostor pridelovanju hrane. Kljub temu v občinah računajo, da bodo del kmetijske zemlje vseeno pozidali.

PORTOROŽ — Rally veteranov so priredili ob stoletnici portoroškega turizma. 128 starih avtomobilov je „teknovalo“ med Lipico skozi Koper do Portoroža. Prišli so iz petih držav; najzanimivejši so bili Piccolo 1906, Austro Daimler 1899 in Ford T 1923.

KRANJ — Telefonski priključki na Gorenjskem naj bi v petih letih narasli za 16.000 novih telefonov. Od tega odpade celih 11.000 na novo centrala na Planini v Kranju, ki bo začela delovati konec leta. Večje nove centrale bodo na Trati v škofiji Loki, v Stražišču pri Kranju in na Javorniku na Jesenicah. S tem bi število priključkov leta 1990 bilo 56.000, povprečje pa bilo na 100 prebivalcev 20 telefonov (danes je 13 telefonov).

RIBNICA — Stavbno pohištvo iz tovarne Inles se dobro prodaja v inozemstvu. Za letos načrtujejo, da bodo iztržili za štiri milijonov dolarjev. Kupci so iz Skandinavije, Arabije, Avstrije, Nemčije.

ČRNOVELJ — Naravni rezervat naj bi bil razglašen v dolini reče Nerajčice in Male Lahinje. Značilnost doline so rečne vijuge in nekateri primerki žuželk, ki jih drugod po Sloveniji ni najti.

LJUBLJANA — Štipendije so leta 1980 predstavljale 66 odstotkov povprečne plače v Sloveniji; danes znašajo le 43%.

ČRNOVELJ — 40.000 kompresorjev so poslali na Kitajsko. Izdeluje jih Kompressor iz sklopa Gorenje in so namenjeni, da jih vgradijo v hladilnike. Njih karakteristika je neobčutljivost na nihanje električne energije in stane vsak od 25 do 30 dolarjev.

LJUBLJANA — Študij medicine na

meravajo podaljšati od pet na šest let, klinični študij medicine pa z dveh na tri leta. Podaljšanje je namenjeno predvsem usposobljenju za praktično delo.

LJUBLJANA — S 1. julijem so se vozovnice na domačih rednih progah podražile za 25%.

TREBNJE — „Program Trebnje“ bo v okviru FAO izpeljal načrt prosvetljanja in iskanja primernih oblik dela, ki bi pomagala k izboljšanju življenja prebivalcev.

MARIBOR — Drama Termopile Vladimira Kavčiča je bila predstavljena mariborskemu občinstvu v parku pred gledališčem na Slomškovem trgu. Razlog je obnavljanje mariborskega gledališča. Pravijo, da je bilo na premieri dvakrat več gledalcev, kot na dobro obiskanih predstavah.

ŠENTVID PRI STIČNI — 7000 pevcev se je zbralo na 16. taboru slovenskih pevskih zborov. Teh je bilo 230 iz Slovenije, zamejstva in tudi s Hrvaške. Na njem se je skupno izvajal Radovana Gobca sklop pesmi z naslovom Od puntov do Tita.

LJUBLJANA — Dve novi moderni cesti sta odprti: avtocesta Ljubljana-Naklo in Sabotinska cesta. Prva je dolga 29 kilometrov in cestnina stane 80 din za domače voznike. Sabotinska povezuje Goriška Brda z Novo Gorico, teče delno po italijanskem teritoriju in precej krajša pot med obema krajema.

UMRLI SO OD 17. do 24. junija 1985:

LJUBLJANA — Ana Samaluk roj. Pogačnik; Milan Babnik; Rudolf Weixler; Anton Brišnik; Janez Krek; Marija Babnik roj. Zabajek; Gvido Dolenc; Angelca Intihar; Ciril Vrhovnik; Teodora Novak roj. Lenarčič; Franciška Dolenc roj. Križnar; Andrej Vidmar st.; Antonija Smerajc roj. Smrekar, 90; Stefan Kranjec, 75; Angela Vesel roj. Kralj; Savo Vilhar; Rudolf Gučerbraun; Leopoldina Kofler roj. Kašnik; France Štular; Marija Rojcer roj. Pavlin; Anica Kocutar; Ciril Kiferle; Anica Jesse roj. Seljak; Ivanka Klemenčič roj. Rojšek; Jože Martinuš; prof. Tine Orel; Bogomir Lapanja; Jože Štular.

RAZNI KRAJI — Kristjan Stolbičar, žpk., Podkoren; Vinko Meglič, Trzin; Ida Zontar roj. Gauper; Litiija; Marija Železnik roj. Mlačič; Izola; Terezija Brilej roj. Avlino, Radeče; Rozalija Pogačar (Metenkova mama), Sp. Hrušica; Desa Zupan roj. Stojilkovič; Celje; Marija Fortuna roj. Kmet, Male Dole; Janez Rebolj, Kranj; Mihaela Modic roj. Sveče, Tomišelj; Julijana Vode, roj. Bitenc, 81; Anica Peček roj. Kržišnik, 74, Kočevje; Pavla Kešporet roj. Carinšek, 80, Celje; Dragica Gove-

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebne novice

Krsta: v slovenski cerkvi Marije Pomagaj je bila v nedeljo, 11. avgusta, krščena Karolina Marija Gelb, hčerka Petra in ge. Dore roj. Dermastja. Za botra sta bila Jože Gelb in ga. Stella Maris Gelb. Krstil je Jože Škerbec.

V cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi je bil krščen Silvo Darjan Rozina, sin Borisa in Martinke roj. Mikič. Botrovala sta Bogo in ga. Ani Rozina. Čestitamo!

Poroka: V cerkvi sv. Patricija v Buenos Airesu sta se poročila dr. Jure Marin in prof. Noemí Mazzei. Za pričue so bili ga. Jože Marin in cont. Tine Marin ter Domingo Mazzei in gdč. Cecilia Mazzei. Čestitamo!

Nov diplomant: Na moronski univerzi je prof. Tomaž Debevec, sedanji ravnatelj Slovenskega srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka, uspešno branil predstavitvene naloge in dobil naslov licenciat v zgodovini. Čestitamo!

BUENOS AIRES

NASTOP PEVKE BERNARDE FINK V HÄNDLOVEM ORATORIJU „IZRAEL V EGIPTU“

Glasbena ustanova „Festivales Musicales de Buenos Aires“ je posvetila letos svoj koncertni program izvedbi naketerih stvaritev Bacha in Händla ob 300-letnici njunega rojstva. (V evropskih deželah so ob tem jubileju razglasili leto 1985 kot „evropsko leto glasbe“.) „Festival Bach-Händl '85“ je v Teatru Colón pripravil 4 koncerte v spomin teh dveh velikih mojstrov visokega baroka: 20. in 21. julija je bil na sporedu Händlrov oratorij Izrael v Egiptu, 20. avgusta bo Bachov Matejev pasijon, 7. septembra Bachove Goldbergove variacije, 11. oktobra pa Bachova Maša v h-molu.

darica, Koper; Henrik Mušič, Mengeš; Avgust Mugerli, Vrhnika; Alojz Šubelj, Šentpavel pri Dobrunjah; Genovefa Grčar (Matijeva mama), 71, Studé pri Domžalah; Franc Berčon, Obolno; Roža Šinigor roj. Žabkar, Celje; Alojz Zupančič, 83, Dolenja nemška vas; Ignac Carman, 80, Gornja Stara vas; Ana Vidmar, 70, Kamnik; Jožef Čujec (Mlakaš Pepi), Leopold šavli, Koper; Julijana Razgoršek, Podkraj pri Velenju; Miro Rosina, Celje; Viktor Valant, Celje; Andrej Gabrovšek, 86, Horjul; Otmar Cvirni, Maribor; Joža Prištovnik, Laško; Rozalija Bertonec roj. Šubic, Virmaše; Janez Kozinec, Trbovlje; Jože Berlan st., Žalna; Anton Terpin, 70, Domžale; Stane Fidej, Podkraj; Ivan Jakše, Novo mesto; Jože Sleko-vič, 84, Trbovlje; Ivan Rotar, Hrastnik; Janez Henigman st. (Kovačev ata), Prigorica; msgr. Franc Stegel, Radovljica; Mihael Koritnik, Senožee.

Glasbeni zgodovinar Kurt Homolka označuje biblijski oratorij Izrael v Egiptu z mogočnimi zbori kot vrh epsko-dramatičnega zborovskega oratorija, ki ga v vsestranosti ni nikoli nihče več presegal.

Oratorij so izvajali komorni „Festivalni orkester“, Državni polifonični zbor in šest solistov pod taktirko slovitega salzburškega dirigenta Leopolda Hagerja. Glasbeni kritiki so izvedbo označili kot veličastno poustvaritev, občinstvo pa jo je sprejelo z izjemnim navdušenjem.

Pri oznaki solistov so kritiki najbolj pohvalili našo mezzosopranistko Bernardo Roberto Cemino je v dnevniku La Prensa zapisal, da pomenijo mlade pevke solistke, sopranistki in mezzo, „nov življenjski sok za poživitev argentinskih pevki iz prve vrste“; Pompeyo Camps v Clarinu: „...najbolj se je odlikovala mezzosopranistka B. F.“; Alberto Emilio Giménez v La Nacionu: „B. F. poje vsak dan lepše; gotovi smo, da se ne bo ustavila v svojem nadaljnem vzponu“; Juan Carlos Montero v Tiempo Argentino: „Mezzosopranistka B. F., ki je med solisti imela najodgovornejši del, je pela svoje speve z neskaljeno muzikalnostjo, s prelepo barvo glasu in z gotovostjo tudi pri najzahtevnejšem koloraturnem okrasju“.

Slovenska vas

COLLODIJEV „OSTRZEK“ NA NAŠEM ODRU

Ga. Zdenka Jan je znova zbrala skupino otrok slovenske šole in z njimi nastudirala iz italijanščine prevedenega „Ostržka“, ki ga bolj poznamo po kataljanskem imenu Pinocho.

Predstavo so pripravili za 4. avgust, to se pravi na otroški dan. Kislo vreme je res vabilo v dvorano, vendar je številna udeležba preseгла vsa optimistična predvidevanja. Dolga vrsta čakajočih iz prav vseh starostnih dob je dokazovala, da so pretekle izkušnje pozitivno vplivale in ustvarile vzdušje vselega pričakovanja.

Kmalu se je to pričakovanje pričelo uresničevati. Ostržek se je prikazal pred zaveso in s prikupnim nastopom hitro ustvaril tesno povezanost z občinstvom, posebno pa še z najmlajšimi. Za njim so se zvrstili še drugi igralci in tako se je dogajanje spleto in razvijalo v zabavo pa tudi v skrb vseh navzočih. Ker je bilo podajanje jasno, smo z lahkoto sledili vsej zgodbi in bili vsi skupaj v strahu — kaj neki bo s to posredno

oživiljeno lutko. Napetost se je vseskozi obdržala, ker je bilo dogajanje dinamično, k čemer je pripomogla zelo pripravna, čeprav morda malo skromna scena (Lojze in Marija Zupančič) in prilično igranje pred odrom, tako da so bile pavze minimalne.

Igralci so svoje vloge dobro znali in jih podajali v lepi slovenščini. S tem je tudi dosežen morda najvažnejši cilj, ki si ga je voditeljica Slovenske šole zastavila. Lahko pa smo tudi opazili igralski smisel pri nekaterih nastopajočih, čeprav je sproščenost na odru težje doseči in je ponavadi sad pogostejšega igranja, za kar pa ni vedno prilike. Posebno omembo zasluži osemltetna Cecilia Grbec, ki je prav ljubko odigrala glavno vlogo z zelo dolgim tekstom.

Sem pa tja se je morda opazilo pomanjkanje pomožne ekipe, ki bi omogočila rešitev kakšnih manjših pomanjkljivosti, ki jih na odru nikoli ne manjka.

Končni aplavz je bil izraz splošnega zadovoljstva, pa tudi zahvala za mnogo vloženega truda s strani režiserke, scenografov in vseh mladih igralcev.

Po igri so bili še vsi otroci pogosto, tako da so praznovanje svojega dne zadovoljni zaključili.

SKRB ZA ETNIČNE MANJŠINE

Pri nedavnem kongresu evropskih narodnostnih skupnosti v Ženevi, prvem povojnem zasedanju v tako širokem okviru, je številnim manjšinskim delegatom iz vse Evrope postalo jasno, da se da izboljšati položaj manjšin le z vztrajnim prizadevanjem in mednarodno solidarnostjo.

Med obema vojnama, ko so grozeče sence senžermenskih plotov že silile v domala vse evropske države, je po idejni zasnovi tržaškega Slovence dr. Josipa Vilfana švicarska Ženeva postala žarišče in prizorišče narodnostnih kongresov, dokler sila političnih razmer leta 1939 ni ugasila obetajočega plamenčka etnične vzajemnosti. Tedaj so se narodnostne skupnosti — in z njimi seveda tudi koroški Slovenci — borili proti centralističnemu nacionalizmu držav.

Šele po letu 1945, po nezaslišanem zatiranju individualnih teženj narodov, so se začeli države in državna združenja, institucije in osebnosti zavzeti pomena, ki ga bo v prihodnjih desetletjih odigrala pravična rešitev etničnih, kulturnih in jezikovnih vprašanj manjšin oziroma narodnostnih skupnosti.

Leta 1949 nastane v Parizu, v centru še do danes obstoječega francoskega centralizma, tako imenovana Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti, idejna naslednica medvojnih manjšinskih kongresov v Ženevi. Trenutno zastopa ta vseevropska manjšinska organizacija interese 35 članic. V številnih intervencijah, resolucijah in pogovorih s predstavniki oblasti se FUENS nenehno poteguje za dosledno izpolnjevanje pravic jezikovnih skupnosti. Medtem so se FUENS pridružile številne organizacije na raznih področjih. Soprireditelj ženevskega kongresa je bila tudi tako imenovana AIDLCM, organizacija za zaščito ogroženih jezikov in kultur, ter INTEREG, mednarodni inštitut za manjšinsko pravo in regionalizem. Poleg teh organizacijskih prijemov se danes v vseh evropskih narodnostnih skupnostih na novo zbuja samozavestna drža, ki ne želi več neutemeljenega klanjanja in prilaganja večinam. Odločno zahtevajo svoje pravice nemški Alzačani in Bretonci, Frizi in Valičani ter številni drugi pripadniki številnih sibirskih narodov in narodnosti. Časi, ko so morali mali narodi podrežati svoje interese težnjam državniške oblasti, so, tako kaže, le že deloma preteklost.

Tudi države in združenja držav danes ne morejo več mimo legitimnih interesov narodnostnih skupin. V vseh pomembnih evropskih gremijih, v Evropski skupnosti v Bruslju, v Evropskem parlamentu v Luxembourgu in v Evropskem svetu v Strasbourgu se vedno znova pojavljajo ankete, iniciative, javna zaslišanja in tudi sklepi, ki naj bi omogočili učinkovitejšo zaščito narodnosti.

Ženevski kongres sam je tudi sprejel katalog predstav o pravicah, kakršnega so si manjšine same izoblikovale. dr. Reginald Vospersnik, Nedelja, 2. junija

Fr. P.

Svobodna Slovenija

Kulturno - družabna prireditelj Svobodne Slovenije v Slovenski hiši, v soboto, 3. avgusta, je bila ena od prireditev, ki bi jih lahko ponovili vsako leto. Ljudje pridejo, sedejo ki večerji in se pogovore, ampak — lahko rečemo — vse to iz zanimanja in ljubezni do naših stvari. Te naše stvari so slovenske knjige, revije in časopisi. In Svobodna Slovenija je ena od najpomembnejših.

Dober časopis je kot kres, ki ga zakurimo v noči in sedimo okrog njega. Ogenj se razgoreva, obseva in osvetljuje svet in naše obraze, tako da vse vidimo in vse razpoznamo. Prijetno je in noč ni brezupna dolga. Časopis pa je tudi kres, ki ga zakurimo na stražnjem vrhu, da bi opozarjali bližnjo in daljno okolico na turško in vsakršno nevarnost. Mislim, da so časnikarji prav tako odgovorni za varnost v deželi, kot oni, ki so opazovali obzorje in nebo in takoj prižgali grmado, čim so zagledali ogenj v dalji. Hočem reči, skrbeti morajo za pravilni o-genj, da je plamen čist in da se dim ne vije nizko. Skrbeti za pravilno besedo, točen izraz, resnično poročilo.

Svobodno Slovenijo prejemajo naročniki proti koncu tedna — obstaja mreža požrtvovalnih raznašalcev časopisa v Velikem Buenos Airesu — in s tem je sproščena tista skrivnosta sila, ki ji pravimo tisk. Ampak, kako pride od tega, kako se poraja ter tudi obnem kako na-

staja vsakotedenski „udar“ te sile? Gregor Batageji, član uredniškega odbora, je podal avdivizualno poročilo (napisal ga je Tone Mizerit) nastanka časopisa, kako se rojevajo številke teden za tednom, že 38 let. Kako se spočenjajo v pisarni uredništva na Ramón Falconu, in že prej, v mnogih urah snovanja kjerkoli po svetu. Prispevki prihajajo dan za dnem iz vseh strani sveta, iz vseh mest, kjer živi slovenski človek, ki ga skrbi naša usoda, kultura, politika. Ljudje sporočajo o svojem življenju in o življenju svojih skupnosti. Rojstva, poroke, smrti; nastopi šolskih otrok, mature, diplome, športni dosežki, kulturne prireditve... Zbran, urejen in včasih nanovo prepisan material odnese urednik v tiskarno, kjer ga dobta v roke stavca Marrijan in Ivan. Beseda se zliva v svinčene vrstice, ki polnijo stolpce (čolne), cele strani... Nato je treba na odtisih popraviti grafične napake, stavek primerjati z rokopisom, črtati morebitna slaba mesta, upoštevati zadnje izboljšave in končno pripraviti vse za tisk — lomiti — to se pravi, dati vrsticam in stolpcem dokončno prostorno razvrstitev. Da bi vse to bolje razumel, bi pravzaprav moral iti v tiskarno, ki jo po smrti Vilka Čeča vodi sin Janez, tam v najbolj zanimivem, starem in bohemskem predelu Buenos Airesa, v San Telmu. — In seveda še upravnjski del, ki omogoča, da list sploh izhaja; treba je voditi

kartoteko naročnikov pa knjigovodstvo in na žalost tudi včasih terjati zaostalo naročnino. Vse to opravlja že dolga leta poleg svoje službe prof. Neda Vesei.

Če je Gregor prikazal tehnični nastanek posameznih številčk Svobodne Slovenije, je za njim glavni urednik Tine Debeljak ml. spregovoril o zgodovini časopisa, ki ga je 22. novembra 1941 ustanovil in do lani vodil Miloš Stare. Spregovoril je o časopisu, pa tudi sploh o založbi, ki je v mnogih letih izdala poleg štiriindvajsetih reprezentativnih Zbornikov, ki so prava zakladnica dokazov slovenstva v svetu po zadnji vojni, tudi nekatere knjige. Navedem vsaj nekatere: Velika črna maša za po-bite Slovence (Tine Debeljak); Poljub, pesniška zbirka (isti); Mariji, rapsodija za prvo Marijino sveto leto 1954 (isti); Čas pod strelom, zbirka črtic (Ivan Korošec); Nevidna fronta, spomini (Vladimir Vauhnik). Ampak knjiga ima svoje mesto tudi v časopisu: poleg rubrike Iz življenja v Argentini, ki jo piše sourednik Tone Mizerit, je ena najbolj zanimivih rubrik poročilo in ocena knjig in revij, ki jo tedensko pripravlja urednik dr. Tine Debeljak.

Iz poročila glavnega urednika si je bilo mogoče ustvariti ne samo zgodovinsko, ampak tudi stvarno podobo: bistvo časopisa ni le v tem, da prinaša novice in da sporoča, razlaga ter obvešča v tisti jasnosti, katere temelj je resnica. Bistveno je ustvarjalno sporočanje, ustvarjalna jasnost, pa tudi ustvarjalna polemika. Tu omenim uvodne članke, ki jih piše, med drugimi, tudi so-

urednica dr. Katica Cukjati. Iz čiasopisa odseva vse naše življenje — ne samo vsakdanje, zgodovinsko, ampak tisto globlje, kulturno, versko, narodno. Vrednost in važnost takega časnkarstva je tolikšna, da bo začel pisati svoje tedenske članke v svetovne časopise sam papež Janez Pavel II.

Ko sem preiščal o teh stvarih, je prireditelj Svobodne Slovenije prešla v zabavni del. Za mojim hrbtom je veselo omizje vneto sledilo žrebanju dobitkov za „mačka v žaklju“; družba se je vživljala v številke, ki jih je napovedovalec in družabni mojster večera, Stanko Jerebič, prestregel iz vrtečnega se koska, da so nazadnje res zadeli dobitki, ki pa ga je bilo treba odpreti šele — doma. Smeh in pliskanje... Isto za žrebanje televizorja... In potem se mi je zdelo, da so se tisti za menoj in vsji okrog mene nekam oddaljili. V mislih sem se znašel na podstrešju, kjer hranim kupe slovenskih časopisov. Dostikrat sem jih hotel odnesti na vogal, kjer ima cestar svojo posodo za smeti. Ampak časopisi, stare Svobodne Slovenije so še tam. Začetem jih premetavati, odkrivati leta — deset, dvajset, trideset... Zapisana so rojstva enega in drugega sina, hčere, njihova imena. Kako so hodili v šolo, v krajevni Dom; zapisane so učiteljice, prireditve ob koncu šolskih let. Kje so že tista leta! Mislim — v zgodovini časopisa, v tistem spomnu, kjer živi naša zdomska družina s svojo slovensko besedo in resnico.

SLOVENIJA V SVETU

Kanada

Tekmovanje v ribolovu so priredili Slovenci za konec aprila v ribiškem klubu v Allistonu. Nagrado je odnesel Jože Muič za skoraj 9 funtov težko postrv. Naslednji dan pa so se pomerili v taroku, kjer je zmagal dr. Peter Urbanč. Maja pa so praznovali materinski dan.

ZDA

Zlatomašnik dr. p. Kalist Langerholz OFM je maja praznoval svoj jubilej v Chicagu. Zanimivo je, da je dosegel svoj doktorat za strokovnjaka sv. pisma nove zaveze na univerzi v Jeruzalemu. Na zlati maši in sledeči proslavi mu je čestitalo veliko prijateljev in se mu zahvalo za dolgoletno delo med Slovenci, tako doma kot v ZDA. V zahvalo so mu pripravili tudi prisrčen spored s folklornimi in pevskimi točkami.

Materinski dan so praznovali v Chicagu pri slovenski šoli 12. maja. Otro-

ci so zaigrali „Divjega moža“, ki ga je režiral Rudi Knez. Šolo je končalo 9 učencev.

Ameriška domovina, clevelandski slovenski časopis, ki izhaja že 87 let, je zamenjala stroje, tako da lahko sedaj tiska naenkrat 24 strani, ali 16 v dveh barvah.

Slovenski folklorni inštitut iz Clevelanda je priredil izlet v Washington. Zanimivo je, da so obiskali slovensko spominsko kapelo v katedrali in se pred njo slikali v narodnih nošah. Kar lepo število jih je videti na sliki. Sedaj pripravljajo festival slovenske folklorne, kjer bo predstavljena kmečka očet.

Med počitnicami je bil vseskozi odprt plavalni bazen na Slovenski pristani.

Spominke maše za pobite protikomuniste v clevelandski katedrali se je udeležil tudi uradni predstavnik mesta. Proti temu je jugoslovanski konzul protestiral pri županu in baje tudi pri škofu Pevcu, ki je maševal. Seveda ni opravil ničesar.

Slovenska kulturna akcija

8. KULTURNI VEČER

XXXII. SEZONA

DR. MARKO KREMŽAR

MICHEL NOVAK, TEOLOGIJA GOSPODARSTVA

Predavanje bo v soboto, 31. avgusta ob 20. uri v gornji dvorani Slovenske hiše.

V Carapachayu

bo v nedeljo, 25. avgusta 1985

MLADINSKI DAN

S CELODNEVNO PRIREDITVIJO

ob 8 tekmovalje v odbojki
ob 11 dviganje zastav nato sveta maša
ob 13 skupno kosilo
ob 17 kulturni program

Po programu družabna zabava z orkestrom.

Mlajše in starejše lepo vabi mladina iz Carapachaya.

XVI. pevsko - glasbeni večer

V soboto, 24. avgusta, ob 20.30 V DVORANI SLOVENSKE HIŠE

SODELOVALA BO MLADINA IZ RAZNIH OKRAJEV VELIKEGA BUENOS AIRESA. VSTOPNICE NA RAZPOLAGO PRED PRIREDITVIJO OD 18.30. VSE ROJAKE, STAREJŠE IN MLAJŠE, LEPO VABITA ZVEZNA ODBORA SDO IN SFZ.

Marja Rodziewiczovna

(54)

HRAST

(DEWALTIS)

„Kako, da niste zadržali tega?“ je vprašal Marko in pokazal na mrliča.

Julka se je pazljivo okrenila in utišala svoj glas:

„Meni se zdi, da je sam iskal smrti, kajti lahko bi se skočil iz ognja, ko se je strop začel podirati. Pravijo, da je že dolgo časa iskal priložnosti. Kdo ve?“

„Kdo ve?“ je Marko ponovil in vzela roke žago.

Pomerili so deske in jih približali.

„Ste vi mizar?“ je zapazila Julka.

„Za mlada sem se z veseljem naučil tudi malo mizarjenja in zdaj mi pride prav, kajti stara navada je, da mrliču ne sme zbiti krste kakšen tuj človek, ampak njegovi najbližji. On pa ni imel družine.“

„Sorodnik bolje napravi in mehkeje postelje,“ je pripomnil Downar.

„Kje pa je ona?“

Mladi plemič se je spet vmešal v pogovor.

„V življenju je on jokala, ona pa se smejala, smrt pa je tudi to preobrnila na glavo!“

V tem se je zaslislal s ceste topot konja. Vsi so se ozrli. Iz majhne kočije, v katero je bilo vpreženih par lepih konjčev, je izstopila gospodična Orwidova. Sama, brez Clarka. Oblečena v črno in bolj bleda kakor navadno. Julka, Ragis in Aneta so ji hitro skočili naproti; edino Marko se ni premaknil; samo ko je šla mimo, se ji je

globoko priklonil. Vsi so šli z njo do mrliča. Tedaj pa je rekel Downar Marku:

„Kam pa zabijate ta žebelj, Czertwan? Tam sta že dva!“

Po precej dolgi molitvi so vsi zopet prišli nazaj in se postavili okrog Marka. Irenka je pogledala na krsto in rekla:

„Sram naj vas bo, Czertwan! Oni tam, ki je umrl, je vse bolj vesel in nasmejan kakor pa vi!“

„Smehlja se!“ je pokimala teta Aneta. „Res je, moja draga gospodična. Njegovo angelsko dušo je Bog položil kakor za pokoro v ubogo telo, zato se je vedno pritoževala in jokala... Ko pa je šla zopet v nebeško svobodo, je radostno udarila s perotmi po licih, da sta se nasmejala in ostali taki na veko...“

Na tako razlago se je Julka nehoté nasmehnila, Downar je široko odprl usta in oči, Ragis pa je zmignil z rameni. Samo Marko ni z nobeno stvarjo pokazal kakšnega vtisa. Tedaj je Irenka pripomnila:

„Jaz bi rada kaj podobnega videla pri gospodu Czertwanu še pred smrtjo! Ejjej, meni se zdi, da bi se morali veseliti in rasti po vsaki nesreči...“

„Da, tako tudi bol!“ je pritrdila teta. „Zrasel bo še, zrasel nad vse druge! Še premožen gospod bo in srečen! Sreča zida na nesrečah!“

MEDNARODNI TEDEN

JANEZ PAVEL II. je na novem potovanju afriškem kontinentu. Obiskal bo to pot sedem držav in bo prisostvoval slovensnemu zaključku 43. mednarodnega evharističnega kongresa, ki se razvija v Nairobi, prestolnici države Kenia. Na tem potovanju papež ponovno poudarja afriškimi katolicanom, da naj ohranijo korenine svoje kulture, ki pa naj bodo prepojene z veselo krščansko novico. „Božite Afričani in obenem katoličani,“ poudarja Janez Pavel II. ob vsakem koraku. Ob tej priložnosti je svetli oče tudi ponovno obsodil rasizem v Južni Afriki in prosil vernike, naj

molijo za trpeče brate, za mir in zato, da bi odgovorni našli pravo pot v smislu pravice in človeškega dostojanstva.

V ČILE so imeli nove „protestne dneve“. Opozicija proti vladi generala Pinocheta je tako zadobila nov pogon. Seveda je zopet prišlo do spopadov s policijo in žalostnimi posledicami mrtvih in ranjenih. — V PERUJU medtem nova vlada uvaja izredne ukrepe, ko skuša vzpostaviti nekoliko reda v tamošnjem kaosu. Kar se tiče protigverilske vojne, je varnostnim organom uspelo zajeti izredno aktivno in nevarno celico, ki je izvedla vrsto atentatov ob priložnosti obiska argentinskega predsednika Alfonsina v Peruju.

Slovenci na Primorskem

SV. VIŠARJE

Na praznik sv. Janeza Krstnika so se na Sv. Višarje podali prvi romarji; bili so to domačini iz Zabnic. Nekateri so šli peš, drugi z džipom iz Zajzere. Vseh ljudi se je na vrhu nabralo kakih 50. S tem so odprli romanja na to božjo pot kot to delajo že od davnih časov: na dan sv. Janeza Krstnika se uradno odpre božja pot na Sv. Višarje in zapre na rožnovensko nedeljo v oktobru.

Vendar do sedaj ni bilo tam kaj prida romarjev, ker še vedno ne vozi žičnica in še celo poletje ne bo dokončano. Kdor hoče na Sv. Višarje, mora zato peš kot v starih časih. Cerkev je bila do sedaj zaprta, ta teden pa je prišel na Sv. Višarje g. Vinko Žakelj, ta najbolj zvesti ljubitelj svetovišarske božje poti, in cerkev bo znova oskrbovana.

Cerkev so popravili in ni več sledu poškodb zaradi potresa. Vsi pa seveda čakamo, da bo zgrajena žičnica in bodo Sv. Višarje znova zaživele kot včasih. G. Vinko Žakelj ostane na Sv. Višarjah do nedelje 18. avgusta.

Zabnice so še vedno brez svojega župnika. Začasni upravitelj je g. M. Gariup iz Ukev. Toda govori se, da se videmski nadškof razgovarja s frančiškani iz Slovenije, naj bi oni prevzeli župnijo v Zabnicah in oskrbo Sv. Višarij.

K. Glas, 1. avg. 85.

Prispevajte v tiskovni sklad!

OBVESTILA

PETEK, 16. AVGUSTA:

V Slomškovem domu ob 20. uri predavanje in razgovor o izseljenkih problemih. Predava univ. prof. dr. Jože Velikonja iz ZDA.

SOBOTA, 17. avgusta:

Profesorska seja Slovenskega Srednješolskega tečaja ob 15. uri. Sestanek s starši ob 17. uri.

V Slovenski hiši ob 15. uri Zveza slovenskih mater in žena: „Dolenjske jedi“ — srečanje v kuhinji.

V San Martinu ob 19.30 Jalnova igra „Dom“.

V San Martinu po igri prijateljsko srečanje; večerja s kolinami in pečenko.

NEDELJA, 18. avgusta:

Romanje v Lourdes.

SREDA, 21. avgusta:

Sestanek Lige žena-mati v San Martinu. Govoril bo dr. Jure Rode.

ČETRTEK, 22. avgusta:

Seja Upravnega sveta Zedinjene Slovenije v društvenih prostorih ob 20. uri.

SOBOTA, 24. avgusta:

Redni pouk Slovenskega Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15.

XVI. Pevsko-glasbeni večer SDO in SFZ v Slovenski hiši ob 20.30.

NEDELJA, 25. avgusta:

Obletnica Zavetišča dr. Gregorija Rožmana. Ob 11.30 sv. maša, nato skupno kosilo.

Mladinski dan v Carapachayu.

SOBOTA, 31. avgusta:

V Slomškovem domu ob 20. uri avdivizual: „Jaz pa pojdem na Gorenjsko“. Na razpolago večerja.

Kulturni večer SKA v Slov. hiši ob 20: dr. Marko Kremžar; Michel Novak, teologija gospodarstva.

ESLOVENIA LIBRE

Fundador: MILOŠ STARE

REDACCION Y ADMINISTRACION:

RAMON L. FALCON 4158

1407 BUENOS AIRES

ARGENTINA

Teléfono: 69-9503

Glavni urednik:

Tine Debeljak ml.

Uredniški odbor:

dr. Tine Debeljak, Tone Mizerit,

dr. Katica Cukjati, Gregor Batagelj

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual Nº 299831

Naročnina Svobodne Slovenije za I. 1985: Za Argentino A 5,30, pri pošiljanju po pošti A 6,00; Združ. države in Kanada pri pošiljanju z letalsko pošto 69 USA dol.; obmejne države Argentine 53 USA dol.; Evropa 65 USA dol.; Avstralija, Afrika, Azija 70 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 45 USA dol.

TALLERES GRAFICOS "VILKO" S.R.L., ESTADOS UNIDOS 425, 1101 - BUENOS AIRES - T. E. 362-7215

Občini La Matanza in Morón sta objavili dekret, po katerem morejo urediti svoj položaj vsi tisti, ki so zidali oz. povečali brez dovoljenja in načrtov stanovanjsko, trgovsko ali industrijsko poslopje. Rok za predstavitev je šest mesecev.

arh. JURE VOMBERGAR

Gaona 2776, Haedo

TE 659-1413

ZAVAROVANJE VSEH VRST

M. in H. LOBODA

Sarmiento 385 - 1. nadstr. - pl. 10

Buenos Aires - Tel. 312-2127

vsak dan od 11 do 18.30

Predavanje dr. Milana Komarja v okviru SKAS-a in Visokošolskega tečaja ob 16. uri v mali dvorani Slovenske hiše.

SOBOTA, 7. septembra:

Redni pouk Slovenskega Srednješolskega tečaja v Slovenski hiši ob 15. Dan Zveze slovenskih mater in žena.

V NEDELJO, 25. AVGUSTA 1985

16. obletnica

Zavetišča dr. Gregorija Rožmana

Martin Fierro 4262, San Justo

Ob 11.30 sv. maša za vse žive člane, nato skupno kosilo (pribor prinesite s seboj).

Starec je šel med razvaline in se obrnil k Marku:

„Mlade štokrlje so padle iz gnezda v plamen. Vidiš, kako krožijo stare nad nami? V tem pepelu se je spekel moj Iглаč. Nič ni ostalo od njega.“

Marko je napravil nekaj korakov in s škornji razbrskal ogorek. Naglo mu je pod nogo nekaj zažvenketalo, sklonil se je in iz pepela je dvignil osmojen predmet.

„Ostal si le ti. In cel!“ je polglasno zaklical v globokem vtisku.

Bil je to črni vitez, izrezan iz pločevine. Plamen se ga ni dotaknil in mu ni spremenil najmanjše poteze. Jahal je še naprej na svojem konjiču z mečem v desnici in s ščitom na ramenu. Julka je skočila naprej.

„Naš vitez!“ je kriknila z bleščočimi se očmi in ponosno pogledala nanj. „Kje ste ga dobili?“

„Vedno je stal nad posteljo in tam tudi ostal,“ je odgovoril mladi mož ves prevzet od te najdbe.

„O, ta se ne boji nesreči! Že zdavnaj je ojeklenel!“ je rekla Olešova sestra s ponosnim nasmehom.

„Kdo je to?“ je vprašala Irenka in stopila bliže.

„Naš vitez!“ je ponovil Marko in skrbno otiral prah s postave.

Razumela je. Vzela ga je v roke in dolgo časa gledala nanj.

„Silni!“ je zašepetala kakor sama zase.

Ragis je pristopil in prav tako veselo plosnil z rokami.

„Oho, naš Wejdawutas! No, hvala Bogu! Zopet smo vsi skupaj!“

„Kdo je to Wejdawutas?“ je vprašala Irenka.

nosa in trmoglavosti, druga pa iz strahne vne, samo molčati in ničesar pokazati. Jaz vem mnogo o vas in včasih se mi zelo smilite, včasih sem pa resnično jezna na vas. Zakaj se mučite brez smisla in potrebe. Oh, vredno bi bilo vašo dušo razžgati v ognju, potem jo pa prekovati v novo obliko, kajti stara je nečloveška in svoji zakrknjenosti!“

Nič ni rekel, le oči je povesil k tlom.

„Zakaj molčite tudi spričo mene? Jaz vam želim samo najboljše — iz vsega srca. Ne, mene s svojim mirom ne boste prevarili! Vem, da za njim v duši vre muka in pekel!“

V očeh so se mu zableščale zlate iskre.

„Zakaj se zaman mučite? Ne pomaga vam molčanje. Kdor hoče razumeti, ta bo razumel. Nikdar ne boste premagali nečesa — nikdar!“

Zardel je in bolesteni krč mu je zadrževal sa licih, kakor da se je dotaknila hude rane.

„Varuj me pred nečimrnostjo, Bog usmiljeni in rajni oče v nebesih! Še pred ničemer nisem omagal, kar je grešno.“

Njej so se grozno namrščile obrvi. „Ne razumeva se, gospod. To, kar jaz mislim, ni ne greh ne nečimrnost, in prav zaradi tega vas bo zlomilo, ker je veliko in dobro!“

„Ne stojiva na isti ravnini, zato kaže vsaka stvar drugačno podobo vam, drugačno meni,“ se je oglasil po kratkem pomisleku.

Ragis in Julka sta ju dohitela: ob stali so nad pogoriščem.